

A jogérvényesítési irányelv átültetésének kezdeti tapasztalatai

dr. Jókúti András

Jogi és Nemzetközi Főosztály
Magyar Szabadalmi Hivatal

Siófok, 2008. november 25.

Vázlat

- A jogérvényesítési irányelv és leképeződései a magyar jogban
- Az irányelv által előírt adatgyűjtés - hazai kiegészítésekkel
- Az első tapasztalatok a 2007-2008-as válaszok tükrében
- Büntetőjogi kitekintés
- Következtetések

A jogérvényesítési irányelv

- A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv
 - hatálya a polgári és közigazgatási jogi eszközökre korlátozódik
 - a 2005/295/EK bizottsági nyilatkozat szerinti összes oltalmi formára kiterjed
 - a jogosulti eszköztár bővítését szolgáló jogszabály-módosításokat követelt meg
- Az átültető 2005. évi CLXV. törvény által az irányelv miatt módosított jogszabályok
 - A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény
 - A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény
 - A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény
 - A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény

Az irányelv átültetése: újdonságok az iparjogvédelmi és szerzői jogi törvényekben I.

A bitorlás, illetve szerzői vagy kapcsolódó jog megsértése esetén érvényesíthető polgári jogi igények körének szélesedése

- Kereskedelmi forgalomból való kivonás, megsemmisítés
- Eltiltási igény a közvetítőkre nézve is
- Jogsértéssel *közvetlenül fenyegető* cselekmények esetén is követelhető abbahagyás
- Adatszolgáltatási igények kiterjesztése (a bitorlótól eltérő, „kereskedelmi mértékben” érintett személyektől is követelhetők meghatározott információk)
- A bíróság határozatának nyilvánosságra hozatala (jogosult kérelmére, bitorló költségére)

Az irányelv átültetése: újdonságok az iparjogvédelmi és szerzői jogi törvényekben II.

- A jogérvényesítés hatékonyságát fokozó rendelkezések
 - szerzőség véelme (nálunk részletesebb a szabályozás az önkéntes műnyilvántartás lehetőségének bevezetésével)
 - az ideiglenes intézkedések kiterjesztett szabályai (akár a keresetlevél benyújtása előtt is kérhető) és garanciái (biztosíték, jogorvoslat, perindítási határidő)
 - biztosítási intézkedés, az ideiglenes intézkedésre irányadó feltételekkel + ehhez szükséges pénzügyi adatok közzéte
 - biztosíték a bitorlótól (abbahagyás helyett kérhető)
 - az előzetes bizonyítás szabályai
- Speciális eljárási szabályok
 - az ideiglenes és biztosítási intézkedések, illetve az előzetes bizonyítás elrendelése a Fővárosi Bíróság soron kívüli nemperes eljárásában történik
 - *inaudita altera parte* döntés lehetősége helyrehozhatatlan károk vagy a bizonyítékok megsemmisítésének veszélye esetén
 - 15 napos perindítási határidő

A nemzeti jelentés elkészítéséhez szükséges adatgyűjtés

- 2009 áprilisáig **nemzeti jelentést** kell készíteni az irányelv átültetéséről és a jogérvényesítés hazai tapasztalatairól, amelynek alapján **bizottsági jelentés** készül, esetleges módosító javaslatokkal
- A feladat végrehajtása érdekében hazánkban is megkezdődött az adatgyűjtés: az IRM és az MSZH évente fordul az érintett kormányzati szervekhez, a jogosulti szervezetekhez illetve a szellemi tulajdonnal foglalkozó egyéb szereplőkhöz (kiküldött kérdőívek 2007 májusában és 2008 júniusában)
- Kétféle kérdőív: másféle kérdések a bíróságok és hatósági szereplők részére, mint a „stakeholder”-eknek
- A Bizottság módszertana szerinti egységes (az irányelv rendelkezéseire épülő) kérdések a hazai tapasztalatokat firtató egyéb (testreszabottabb, illetve büntetőjogi vonatkozású) kérdésekkel egészültek ki

A beérkezett válaszok általában

- „Állami” (érdemi) válaszadók
OIT, Fővárosi Bíróság, megyei bíróságok, Legfőbb Ügyészség, ORFK
- „Stakeholder” (érdemi) válaszadók
Artisjus, Sár és Tsai, MAHASZ, ProArt, Filmjus, EJI, Danubia, Reprográfiai Szövetség, ASVA, Hungart, MAGYOSZ, MKIK
- A két évre nézve nagyjából azonos kör
- Szinte egyöntetű vélekedés, hogy korai még messzemenő következtetéseket levonni (2006-os hatálybalépés, kevés bírósági ügy zárult le)
- A szerzői jog és az iparjogvédelem területén a jogsértések különböző sajátosságaiból adódóan eltérőek a tapasztalatok.
- A módosítások egyelőre nem jártak a perek számának érzékelhető növekedésével

Kártérítés

- *Az elmaradt licencdíjak (jogdíjak) kérdése*
 - elmaradt vagyoni előny (a felróhatósági alapú vagyoni kártérítés egyik eleme) vagy a jogsértéssel elért előny visszatérítése (objektív szankció)?
 - jogalap nélküli gazdagodástól való elhatárolás
- *Nem vagyoni kár megtérítése (személyhez fűződő jogok megsértése esetén):* általában megalapozott, de sokszor eltúlzott kárigények (a jogosulti oldalon egymillió forintos bírósági „plafont” érzékelnek)
- *Általános kártérítés (átalány):* nem jellemző (pedig a tényleges kárérték rendkívül nehezen állapítható meg)

Adatszolgáltatás

- Az *adatszolgáltatási igények bővülése* nagy segítség
 - a bizonyítás során,
 - a kárösszeg vagy a visszatérítés mértékének megállapításánál, illetve
 - a jogsértő hálózatok (láncolatos) felszámolásánál.
- A bitorlási perek 80%-ában elrendelnek valamilyen adatszolgáltatást.
- Közreműködőkkel szemben a jogosultak még nemigen vették igénybe ezt a lehetőséget, de tervezik, hogy élnek majd vele.
- A banki, kereskedelmi, pénzügyi adatok közlésére való kötelezés sokat segítene a biztosítási intézkedések kapcsán (amelyek az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel kérhetők), de az FB-n ilyen kérelmet még nem terjesztettek elő.

Ideiglenes intézkedések

- 2007-2008 során 4 esetben nemperes, 10 esetben peres eljárásban kérték az elrendelésüket.
- A legtöbb esetben nem rendelik el (az okokról ellentétesek a vélekedések), és ahol igen, ott a jogorvoslat miatt is elmaradhat.
- Az ideiglenes intézkedés iránti nemperes eljárások még most sem elég gyorsak és hatékonyak.
- Az alátámasztáshoz a lajstromkivonat, a vámhivatali határozat, a jogsértő termék vagy az arról készült fénykép becsatolását várja el a bíróság (a jogosulti vélemények szerint a bíróságok már ebben a körben is teljes bizonyítottságra törekszenek).

Nyilvánosságra hozatal

- Általában a („megfelelő” nyilvánosság előtti) elégtételadás körében kérik (és rendelik el).
- Ez nem feltétlenül egyezik meg a „határozat nyilvánosságra hozatalával”, amellyel kapcsolatban a íráság csak a rendelkező rész publikációját engedélyezi.
- A bíróságok a sajtó-helyreigazítás szabályait tekintik irányadónak, nemteljesítés esetén a végrehajtás a „meghatározott cselekvés” végrehajtására irányuló eljárásban zajlik.
- A jogintézmény kritikája: nem biztosít valódi többletet az elégtételhez képest.
- Megfontolásra érdemes lehet egy ennek szentelt speciális internetes fórum (honlap) létesítése a bírói ítéletek kötelező (anonimizált) közzétételén túl is; de több válaszadó úgy véli, hogy a saját honlapon való közzététel a leghatékonyabb.

Egyéb tapasztalatok

- Rendkívül kedvező fogadtatásra talált az a szabály, hogy a *közös jogkezelő egyesületet a szerzői vagy szomszédos jog jogosultjának kell tekinteni*, illetve, hogy nem szükséges más jogosult perben állása ahhoz, hogy a közös jogkezelő egyesület igényét bíróság előtt érvényesítse. Az új rendelkezés következtében a közös jogkezelők a szerzői jogi jogsértés objektív jogkövetkezményeinek érvényesítésére is jogosultak.
- Rendkívüli jelentőséghez juthat a *jogsértéssel közvetlenül fenyegető* cselekményekre való hivatkozás az abbahagyásra való kötelezés követelésekor.
- A perben nem álló személyeknél fellelhető bizonyítékok megszerzése még mindig nehézségekbe ütközik.

Büntetőjogi kitekintés

- Jelenleg az *ismeretlen tettes elleni feljelentések* sokszor szükségesek a jogsértő azonosításához.
- A nyomozó hatóságok *felderítő munkája* a jogosult oldalán nem jár költséggel és gyorsabb, mint a polgári bíróságok reakcióideje.
- A büntetőeljárás-beli *lefoglalás* még mindig hatékonyabb módja a bizonyítékok megszerzésének, mint a polgári jog szabályai.
- Ezzel együtt *a jogosult kompenzációjára a büntetőeljárás gyakran nem képes* (a polgári jogi igényeket sokszor „egyéb törvényes útra utasítják), ezért gyakori a párhuzamos jogérvényesítés.
- A polgári jogi jogérvényesítés eszközeinek erősödése abba az irányba is hathat, hogy az ügyek büntetőjogi útra terelése a szellemi tulajdonjogok sérelme esetén visszaszorul.

Büntetőjogi kitekintés (közösségi jogi fejlemények)

- A büntetőjogi jogérvényesítésről szóló irányelv-tervezet
 - Az Európai Bíróság C-440/05 ügyben hozott ítélete nyomán világossá vált, hogy a közösségi és tagállami hatáskörök megoszlásából következően
 - az EK-nak csupán a „*hatékony, arányos és visszatartó erejű*” büntetőjogi szankciók előírására van lehetősége,
 - a jogkövetkezmények konkrét jellege és mértéke nemzeti hatáskör.
 - A fenti kötelezettséget kereskedelmi mértékű, szándékos védjegybitorlás és szerzői jogi kalózkodás esetére a TRIPs is tartalmazza.
 - A kérdést sem a portugál, sem a szlovén elnökség nem tűzte napirendre.
- ACTA-tárgyalások (nemzetközi szintér)

Következtetések

- A jogérvényesítés hatékonysága nem csupán a jogszabályi környezeten múlik, hanem a bíróságok és a végrehajtási szervezetrendszer működésén, valamint a szellemi tulajdoni kultúra fejlettségén is.
- A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület
 - a szellemi tulajdon védelmében szereppel bíró kormányzati és nem-kormányzati szervezetek közös platformját hozza létre;
 - fórumot teremt az információk és tapasztalatok becsatornázására és a szorosabb együttműködés kialakítására.

The background features a dark blue gradient with several overlapping circles and lines. Three sets of concentric circles are visible, each with a dotted inner circle and a solid outer circle. A solid blue line runs vertically through the center, and two dashed blue lines extend from the bottom corners towards the center. The text "Köszönöm a figyelmet!" is centered in white.

Köszönöm a figyelmet!